

Čriepky z konferencie Fórum 2000

Konferenciu **Fórum 2000**, stretnutie nezávislých osobností svetovej politiky, vedy, kultúry, filozofie, náboženstiev a pod., zvolal na 11.–14. októbra 1998 prezident ČR Václav Havel na Pražský hrad už druhý raz "aby sa stretli za jedným stolom a tri dni sa rozprávali..." A tak sedelo 40–50 osobností so všetkých častí sveta za stolom v strede veľkolepej Španielskej sály, počúvali jeden druhého a diskutovali a za nimi sedelo 150–200 ďalších ľudí v pléne, počúvali a občas tiež dostali slovo. Hlavnou témou bola tento raz **globalizácia** – skúsenosti, nástroje, procedúry. Ale vo vystúpeniach rezonovali často zdanlivo lokálne či regionálne konflikty. Slovko zdanlivo používam na vyjadrenie toho, že aj ten najlokálnejší konflikt v kontexte rýchlo sa globalizujúceho sveta naberá globálne dimenzie. Ani Slovensko nie je výnimkou, svedčí o tom viacero zmienok o našej krajine z úst prominentných svetových rečníkov. Aj keď to boli prevažne slová povzbudivé, mali by v nás vyvolávať ani nie tak pocity sebauspokojenia, ako skôr zodpovednosti.

Pozvanie Václava Havla na toto stretnutie prijala okrem iných prvá dáma USA Hillary Clintonová, legenda americkej diplomacie Henry Kissinger, reprezentant Komisie EÚ Hans van den Broek, predseda organizácie Human Rights Watch Robert L. Bernstein, hlavný rabín Izraela Meir Lau, jeden z najznámejších čínskych disidentov Wei Jingsheng, popredný oxfordský filozof poľského pôvodu Leszek Kolakowski, známy ruský bojovník za ľudské práva Sergej Kovaljov, významný indický politológ Ashis Nandy, ako aj mysliteľ a bývalý politik Karan Singh, bývalá poľská premiérka Hanna Suchocká a jej ro-

dák, disident, šéfredaktor denníka Gazeta Wyborcza a nezávislá osobnosť par excellence Adam Michnik, svetoznáma americká futurologička Hazel Hendersonová, klasik ekonomickej sociológie Amitai Etzioni, francúzsky politológ Jacques Rupnik, podnikateľ Tomáš Baťa, filantrop Yohei Sasakawa, ktorý zabezpečoval finančnú stránku podujatia a zo dva tucty ďalších prominentov.

Z domácich osobností tu bol napríklad Tomáš Halík, prezident Českej kresťanskej akadémie, sociológ a profesor Sredoeurópskej univerzity Jiří Musil, bývalý český minister životného prostredia a dnes významný environmentálny diplomat, profesor Bedřich Moldan. Slovensko v úlohe moderátorov dvoch zo šiestich panelov veľmi úspešne reprezentovali Martin Bútora a Magda Vášáryová. Čo bolo pre slovenskú účasť príznačné, za stolom i v pléne ho zastupovali výlučne predstavitelia mimovládnych organizácií 3. sektora.

Výrazným obohatením tohto podujatia bola aktívna účasť novovzniknutého Študentského Fóra 2000.

V poradí druhé fórum bolo štruktúrovanejšie ako to prvé – vlnajšie. Pozostávalo zo 6 panelov:

1. Svet spolupráce a konfliktov (Inštitúcie a nástroje).
2. Noví partneri v procese globalizácie (Aktéri alebo subjekty?).
3. Dilema: Globálne trhy versus lokálne identity (Regionálne prístupy).
4. Environmentálna odozva na globalizáciu (Predstavenie inštitúcií).
5. Globálna civilizácia a kultúrne identity.
6. Univerzalizmus či pluralita ľudských práv.

Každý panel mal svojho moderátora, dvoch kľúčových rečníkov a 4–6 pripravených koreferátov. Potom nasledovala diskusia za stolom, prípadne i so zapojením sa pléna.

Fórum slávnostne otvoril Václav Havel prejavom vo Vladislavskej sále a dojemným sprievodným podujatím k nemu boli multireligiózne bohoslužby v chráme sv. Víta na záver 2. dňa.

Z prednesených myšlienok:

"...Fórum 1998 chce prehĺbiť predovšetkým náš analytický pohľad a má posúdiť nádeje a riziká spojené so súčasnými politickými, hospodárskymi a kultúrnymi procesmi globalizácie.

Už v týchto dňoch sa začali práce na príprave Fóra 1999, ktoré sa bude zaoberať možnými modelmi budúcej integrácie sveta.

A pretože sme presvedčení o tom, že integrácia sveta – ak má mať pevné základy – musí sa opierať popri nevyhnutných hospodárskych, technologických a politických pilieroch tiež o mravné a duchovné princípy, prijateľné pre všetky spoločnosti, v r. 2000 sa chceme venovať otázke najzložitejšej: možnosťam vytvárania duchovných princípov integrujúceho sa sveta.

Program konferencií Fórum 2000 je postavený na myšlienke gradácie, a preto posledné stretnutie r. 2001 by malo vyústiť do politickej výzvy, snád' do akejsi "Pražskej deklarácie", ktorá by sa opierala o výsledky nášho spoločného premýšľania..."

Jiří Musil

"...Precestoval som možno päťdesiat, možno osemdesiat krajín všetkých kontinentov a vo všetkých týchto krajinách som sa stretával s novými a novými tvármi dnešnej civilizácie a všetky tie problémy, ktoré som poznal z literatúry a múdrych kníh, sa mi náhle akoby otvárali v novej živosti, pestrofarebnosti. Znova a znova som si vrazil, aké by

to bolo dobré, keby šikovní a múdri ľudia, nielen z rôznych koncov sveta, rôznych kontinentov, rôznych kultúrnych, civilizačných okruhov, ale i rôznych disciplín ľudského poznania, sa mohli niekedy niekde stretnúť a pokojne sa porozprávať.

Čo by to asi urobilo, keby sa stretol islamský muftí s japonským budhistom, slávnym americkým ekológom, brazílskym politológom, bývalým či súčasným politikom pri jednom stole a tri dni sa rozprávali? Veľké summity OSN o populácii, postavení žien, životnom prostredí sú gigantické akcie, ale všetky majú akúsi jednu základnú tému. Málokde však možno nájsť priestor, kde sa tieto témy stretávajú, a pritom vieme, ako mimoriadne silne sú vzájomne prepojené..."

Václav Havel

"...Veľa z práce, ktorá sa úspešne odvíjala v nedávnych voľbách na Slovensku, má svoje korene v poznaní mnohých ľudí, že mimovládne organizácie a občianske aktivity sú nevyhnutným predpokladom pravých demokratických hodnôt..."

Hillary Clintonová

"...Globalizácia je historický proces, ktorý sa v tejto chvíli zdá byť nezastaviteľný. Nevyhnutnosť voľby cítim v tom, že ľudia a národy môžu determinovať podstatu globalizácie, a nestáť sa obeťou jej formálnych prejavov."

Hanna Suchocká

"Fórum 2000 sa stretáva v čase, keď následky prírodných a ľudských katastrof začíname pociťovať globálne, ale zvlášť citeľne sa predsa len prejavujú v prostredí obyvateľov a spoločností neschopných či nepripravených znášať dôsledky či už povodní, alebo finančných kolapsov, medzinárodných, občianskych a etnických sporov."

El Hassan bin Talal

"...Históriu ľudstva v priebehu mnohých tisícročí možno charakterizovať ako sériu prechodov: najskôr z jaskýň do lesov, potom ku kočovnej, pastierskej, poľnohospodárskej, predindustriálnej, priemyselnej a postindustriálnej civilizácii. V súčasnosti je zrejme, že sme súčasťou najpodstatnejšieho a najťažšieho zo všetkých prechodov – prechodu ku globálnej spoločnosti..."

Mnohé z črt súčasného rozvoja sú nepochybne pozitívne, pretože po prvý raz v histórii sa ľudská rasa stáva vzájomne prepojená ako v starobylym koncepte Vasudhaiva Kutumbakam: "Svet je jedna rodina". Nemôžeme však obísť skutočnosť, že je tu celý rad veľmi negatívnych aspektov. Drogy, terorizmus a obchodovanie so zbraňami, prenos pohlavných chorôb a každodenná "potrava" hororu a násilia, ultrakonzumerizmu a hyperpromiskuity a podivuhná posadnutosť smrťou, katastrofami a dinosaurami vo filme a televízii. To všetko predstavuje nebezpečné a negatívne trendy. Či si to želáme, alebo nie, procesy globalizácie sa stávajú nezvratnými a na prahu 3. tisícročia po Kristovi sa musíme veľmi vážne zamyslieť nad tým, ako pozitívne črty podporovať a negatívnym sa brániť. Sme Neo-Atlantidou, bájnym kontinentom bohatým a ligitavým, s nevýslovným bohatstvom a materiálnym nadbytkom, ktorý sa jednej noci ponorí pod hladinu, neschopný prežiť vlastnú technologickú perveznosť? Sme gigantickým Titanicom, plným pýchy a arogancie, náhliacim sa nezvratne k osudovému stretu s bezcitnými silami prírody? Toto sú otázky, s ktorými musíme sami seba konfrontovať..."

Vyústi civilizácia do permanentnej nadradenosti jedného národa, jednej kultúry, alebo sa bude uberať smerom k pluralistickej, multipo-lárnej a multikulturálnej spoločnosti v storočí, ktoré máme pred sebou?... Čo skutočne potrebujeme, je tvorivá symbióza medzi vedou a spiritualitou..."

Vo sfére životného prostredia je situácia na prahu 21. storočia veľmi znepokojujúca. Nádeje, ktoré priniesla Konferencia OSN o životnom prostredí a rozvoji r. 1992, sa nenaplnili hlavne preto, lebo rozvinuté krajiny nedodrжали svoje záväzky.

Naopak, situácia sa neustále zhoršuje. Veľké povodne v Číne a južnej Ázii v tomto roku dokazujú, že proces globálneho otepľovania začal skôr, ako sa predpokladalo. I nedávne správy o podstatnom zväčšení diery v ozónovej vrstve nad Antarktídou spôsobujú vážne obavy. Ak sa budeme chcieť priblížiť k predstave trvalo udržateľnej spoločnosti, v budúcom storočí budeme musieť zvrátiť plundrovanie planéty Zem, ktoré nadobudlo také tragické rozmery v 20. storočí... Musíme vrátiť prírode svoj dlh, pričom predpokladom je prekonanie našej úzko antropocentricky chápanej stratégie exploatacie a dominancie a začiatok dlhého procesu starostlivosti o Zem a načúvania jej želaniam. Ak sa to nestane, aktéri i objekty dejov budú prevalcovaní procesmi environmentálnej deštrukcie. Populačná bomba tiká naďalej, najmä v tých krajinách, ktoré si takéto exponenciálny rast ľahko môžu dovoliť a ak budú tieto trendy pokračovať, svet bude čeliť veľkej potravinovej kríze a takému nedostatku zdrojov pitnej vody, že to v priebehu budúceho storočia môže spôsobiť medzinárodný rozvrat a chaos. Hladomor sa už v súčasnosti stáva endemickým v mnohých častiach subsaharskej Afriky..."

Karan Singh

Pripravil:
Mikuláš Huba

FORUM 2000 FOUNDATION